

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 grudnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił wnioskodawcy M. W. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji wskazano, iż wnioskodawca nie wykazał okresu ubezpieczeniowego 25 lat natomiast organ rentowy uznał za udowodniony okres 24 lat 7 miesięcy i 15 dni, w tym 24 lat 6 miesięcy i 12 dni pracy wykonywanej w warunkach szczególnych / decyzja w aktach ZUS/

Odwołanie od powyższej decyzji w dniu 11 stycznia 2016 roku złożył wnioskodawca. W uzasadnieniu wskazał, iż organ rentowy bezpodstawnie nie zaliczył mu do stażu pracy okresu od 8 listopada 1971 roku do dnia 17 maja 1974 roku, kiedy to pracował w gospodarstwie rolnym swojej ciotki J. S. / odwołanie k- 2-4/.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację wskazaną w zaskarżonej decyzji. / odpowiedź na odwołanie k- 10-10 odw/.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Wnioskodawca M. W. urodził się (...). Jest synem Z. W. (1) i I. W. (z domu S.). Siostrą I. W. była J. S.. Ojcem J. S. (obecnie noszącej nazwisko G.) i I. W. był S. S. – dziadek wnioskodawcy. / niesporne, odpisy aktów urodzenia w aktach ZUS/.

W spornym okresie czasu I. W.- matka wnioskodawcy i J. S. – ciotka wnioskodawcy, zamieszkiwały we wsi T., w gospodarstwie należącym do ich ojca S. S.. Nieruchomość należąca do S. S. obejmowała powierzchnię 4,99 ha i była oznaczona w ewidencji gruntów jako działka nr (...). Powyższa nieruchomość była oznaczona początkowo numerem 11 a następnie po zmianie numeracji 5 czerwca 1986 roku nadano jej numer 17 / zaświadczenie k-5, k-31/ Pod adresem (...) wnioskodawca był zameldowany na pobyt stały, od urodzenia do dnia 27 sierpnia 1984 roku / zaświadczenie k-32/.

W gospodarstwie rolnym (...) (oznaczonym numerem porządkowym 11) znajdował się budynek mieszkalny oraz zabudowania gospodarcze, połączone z drugim budynkiem mieszkalnym. Podwórka i mieszcząca się na nim studnia były wspólne. W domu mieszkalnym, w spornym okresie czasu zamieszkiwali rodzice wnioskodawcy – I. i Z. W. (2) wraz z trojgiem rodzeństwa wnioskodawcy (dwie siostry i bratem). W drugim budynku mieszkalnym, przylegającym bezpośrednio do zabudowań gospodarczych mieszkała ciotka wnioskodawcy J. G., dziadek wnioskodawcy S. S. (do 1968 roku, w którym zmarł) oraz druga ciotka wnioskodawcy, pracująca zawodowo w Zakładach (...). Ponadto zamieszkiwał tam wnioskodawca od momentu ukończenia szkoły podstawowej. / zeznania świadka K. W. CD k-50 00:15:41, świadka J. W. CD k-50 00:28:34, Świadka D. CD k-50 00:38:37, A. K. CD k-50 00:46:08, J. G. CD k-99 00:04:55, C. P. CD k-99 00:13:54, zeznania wnioskodawcy 00:02:41 CD k-55 w zw z 00:27:58 CD k-99)

Gospodarstwo rolne w spornym okresie czasu prowadziła ciotka wnioskodawcy J. G. wraz z pomocą wnioskodawcy. I. W. nie zajmowała się pracą na roli poza okazjonalną pomocą z uwagi na konieczność sprawowania osobistej opieki nad trojgiem rodzeństwa wnioskodawcy. Z. W. (1) pomagał w gospodarstwie sporadycznie ponieważ był zatrudniony w kopalni w systemie pracy zmianowej. Pomagał głównie przy żniwach i zwózce zboża w okresie letnim. J. G. nie najmowała nikogo do pomocy przy gospodarstwie ze względów finansowych. Nie było jej na to stać. / zeznania świadka K. W. CD k-50 00:15:41, świadka J. W. CD k-50 00:28:34, Świadka D. CD k-50 00:38:37, A. K. CD k-50 00:46:08, J. G. CD k-99 00:04:55, C. P. CD k-99 00:13:54, zeznania wnioskodawcy 00:02:41 CD k-55 w zw z 00:27:58 CD k-99)

W gospodarstwie (...) były siane wszystkie gatunki zboża jak również ziemniaki i buraki cukrowe. Hodowano krowy w liczbie od 3 latem do 2 zimą oraz trzodę chlewną w liczbie 2-3 sztuk. Ponadto hodowano kury i kaczki. Uprawa i hodowla głównie zaspokajała potrzeby zamieszkującej w gospodarstwie rodziny. W gospodarstwie był trzymany koń,

za pomocą którego obsługiwano maszyny w gospodarstwie i wykonywano prace polowe. ./ zeznania świadka K. W. CD k-50 00:15:41 ,świadka J. W. CD k-50 00:28:34 , Świadka D. CD k-50 00:38:37, A. K. CD k-50 00:46:08, J. G. CD k-99 00:04:55, C. P. CD k-99 00:13:54 , zeznania wnioskodawcy 00:02:41 CD k- 55 w zw z 00:27:58 CD k-99)

Po ukończeniu szkoły podstawowej wnioskodawca nie kontynuował nauki ani nie rozpoczął zatrudnienia. Wnioskodawca zajął się pracą w gospodarstwie rolnym ciotki J. G.. Wykonywał wszystkie prace polowe , zajmował się koniem utrzymanym w gospodarstwie karmił bydło, trzodę i drób. Prace w gospodarstwie wykonywał wraz z ciotką J. G.. W gospodarstwie nie najmowano dodatkowych osób do pomocy. Pomoc innych członków rodziny była sporadyczna z uwagi na ich zatrudnienie lub obciążenie opieką nad młodszymi dziećmi. Wnioskodawca siał zboże i buraki, sadił i zbierał ziemniaki oraz sadił i zbierał buraki cukrowa i pastewne. Wykonywał wszelkie roboty potrzebne w gospodarstwie rolnym. P. przy obrządzaniu zwierząt. Wnioskodawca ponadto konserwował i naprawiał maszyny , które były w gospodarstwie. Wykonywanie prac w gospodarstwie zajmowało mu średnio 8 godzin dziennie, w okresie zimowym prac było mniej w pozostałym a szczególnie latem znacznie więcej. ./ zeznania świadka K. W. CD k-50 00:15:41 ,świadka J. W. CD k-50 00:28:34 , świadka D. CD k-50 00:38:37, A. K. CD k-50 00:46:08, J. G. CD k-99 00:04:55, C. P. CD k-99 00:13:54 , zeznania wnioskodawcy 00:02:41 CD k- 55 w zw z 00:27:58 CD k-99)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zebranego w sprawie opierając się na dokumentach przedłożonych przez wnioskodawcę , w tym znajdujących się w aktach ZUS oraz zeznaniach wnioskodawcy i świadków. Treść dokumentów nie była kwestionowana przez organ rentowy.

Sąd w pełni dał wiarę zeznaniom świadków i wnioskodawcy , w zakresie w jakim potwierdzili oni ,iż wnioskodawca w spornym okresie czasu pracował w gospodarstwie rolnym (...), która jest ciotką wnioskodawcy. Zeznania świadków w tym zakresie są spójne, konsekwentne i wzajemnie się potwierdzają. Niewielkie rozbieżności w zeznaniach poszczególnych osób, w ocenie Sądu wynikają z upływu czasu i wieku tych osób. Za prawdziwością zeznań przemawia również fakt , iż wszyscy zgodnie potwierdzili ,iż wnioskodawca pracował w polu i w gospodarstwie. Świadkowie osobiście widzieli przy czynnościach tych wnioskodawcę. W małej społeczności jaką jest wieś, jej mieszkańcy orientowali się w sytuacji rodzinnej i osobistej najbliższych sąsiadów oraz innych osób. Z zeznań świadków można odtworzyć co robił wnioskodawca w gospodarstwie , przy jakich czynnościach widziano go oraz jakie były faktycznie potrzeby w tym zakresie. Ponadto należy stwierdzić ,iż prowadzenie gospodarstwa rolnego o wielkości 4,99 ha przez jedną osobę , kobietę nie byłoby możliwe bez pomocy przynajmniej jednej osoby. Tak więc uzasadnionym i logicznym było korzystanie ze stałej pomocy, jaką służył wnioskodawca, który od dziecka zamieszkiwał i wychowywał się na wsi. Ponadto w spornym okresie czasu , po ukończeniu szkoły podstawowej wnioskodawca nie kontynuował nauki w żadnej szkole ani nigdzie nie pracował zawodowo. Tak więc naturalną kolejną rzeczą było w stosunkach wiejskich , iż podjął pracę w gospodarstwie rolnym swojej ciotki. Pozostałe osoby jakie w obrębie tego gospodarstwa zamieszkiwały nie mogły świadczyć takiej pomocy jak właśnie wnioskodawca. Ojciec wnioskodawcy jak i jego druga ciotka pracowali zawodowo natomiast matka wnioskodawcy w tym czasie była obciążona opieką nad dwojgiem młodszego rodzeństwa wnioskodawcy i prowadzeniem domu.

Sąd zważył , co następuje :

Odwołanie wnioskodawcy jest zasadne i podlega uwzględnieniu.

Zgodnie z treścią przepisu art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy tj. w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat – dla mężczyzn oraz,
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zaś ust. 2 w/w przepisu stanowi, że emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Według treści § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudniania” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i **25 lat dla mężczyzn**, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 60 lat dla mężczyzn;
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W ocenie organu rentowego wnioskodawca spełnia wszystkie przesłanki do nabycia prawa do emerytury za wyjątkiem wymogu posiadania ogólnego okresu zatrudnienia wynoszącym 25 lat. Organ rentowy stoi bowiem na stanowisku, iż ogólny staż sumaryczny wnioskodawcy wykazał w wymiarze 24 lat 7 miesięcy i 14 dni. Organ rentowy nie uwzględnił do ogólnego stażu :

- stażu pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym w okresie od dnia 8 listopada 1971 roku do 15 maja 1974 roku ponieważ wnioskodawca nie wykazał, iż był domownikiem i zamieszkiwał razem z ciotką J. G. (wówczas S.). do której należało gospodarstwo rolne. W ewidencji gruntów jako właściciel gospodarstwa figurował S. S. – dziadek wnioskodawcy a ze złożonych zaświadczeń nie wynika aby nieruchomości o pow. 4,99 ha była gospodarstwem rolnym.

Zgodnie z treścią przepisu art.10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U z 2013 r poz. 1044 z późn. zm.) przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Okresy wymienione w ust. 1 pkt 1 uwzględnia się także przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania renty, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. (art.10.2 ustawy). Okresów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.(art. 10.3 ustawy).

Przepis art. 6.2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tj. Dz. U z 2016 poz. 277) stanowi, iż pod pojęciem domownika rolnika rozumie się osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie i stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Na tle interpretacji powyższego przepisu ukształtowało się bardzo obszerne orzecznictwo sądowe. Nie ulega wątpliwości, iż za domownika rolnika może być uznana wyłącznie osoba która ukończyła 16 rok życia. A zatem z kręgu osób uznanych za domownika w rozumieniu powyższego przepisu zostały wyłączone osoby, które nie osiągnęły tego wieku. W rozpoznawanej sprawie sporny okres przypada po ukończeniu przez wnioskodawcę 16 roku życia.

Do uznania za domownika rolnika niezbędne jest również aby była to osoba bliska czyli taka, którą wiążą z rolnikiem bliskie stosunki osobiste. Nie jest bowiem domownikiem rolnika w rozumieniu powyższego przepisu osoba która nie jest mu osobą bliską, nie łączą ich żadne więzy pokrewieństwa ani stosunki uczuciowe (vide: wyrok SA w Szczecinie z dnia 5 czerwca 2012 roku w sprawie III AUa 164/12 OSASz 2013/2/130-141). J. G. jest osobą bliską w stosunku do wnioskodawcy bowiem jest ona jego ciotką (siostrą matki wnioskodawcy). Jak wynika z zeznań świadków i wnioskodawcy do momentu ukończenia szkoły podstawowej wnioskodawca zamieszkiwał w domu rodziców, znajdującym się na wspólnym podwórku z domem jego ciotki. Bywał u ciotki często bowiem tam zamieszkiwał jego dziadek. Po ukończeniu szkoły, kiedy wnioskodawca zaczął pomagać w gospodarstwie ciotki, zaczął z nią mieszkać. Wynikało to z wygody oraz faktu, iż w domu rodzinnym zamieszkiwało poza rodzicami troje jego rodzeństwa. Wnioskodawca mieszkał u ciotki ale z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo obu domów i bardzo bliską odległość w domu rodzinnym bywał często.

Ponadto w orzecznictwie sądowym przyjęty jest pogląd, iż jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16-go roku życia należy przyjmować wymiar pracy przekraczający 4 godziny dziennie a praca w gospodarstwie nie może mieć charakteru doraźnego / vide: wyrok SN z 28 lutego 1997r., II UKN 96/96, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1997, Nr 23, poz. 473; wyrok SN z 19 grudnia 2000r., II UKN 155/00, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 16, poz. 394, wyrok SA w Poznaniu z dnia 24 września 2015 roku III AUa 1681/15 LEX nr 1927662, wyrok SA w Łodzi z dnia 25 maja 2015 roku III AUa 1004/14 LEX 1747272). W orzecznictwie wskazywano również, że za stałą pracę w gospodarstwie rolnym nie można uznać jedynie doraźnej pomocy w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci, jako członków rodziny rolnika /vide: wyrok SN z 10 maja 2000r., II UKN 535/99, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2001, Nr 21, poz. 650/. Pracy wnioskodawcy nie sposób uznać za doraźną pomoc, bowiem po ukończeniu przez niego 16 roku życia było jedynym zajęciem wnioskodawcy, który nie kontynuował nauki i nie podjął pracy zawodowej. Ponadto wskazać należy, iż rozmiar gospodarstwa, prowadzona hodowla i uprawy wymagały jego stałej pracy w wymiarze co najmniej 8 godzin dziennie. Prowadzenie gospodarstwa tej wielkości przez jedną samotną kobietę, przy ograniczonych możliwościach pomocy ze strony najbliższej rodziny nie było możliwe. Dlatego praca wnioskodawcy była niezbędna aby gospodarstwo mogło funkcjonować.

W wyroku z dnia 1 kwietnia 2015 roku sygn. akt I UK 292/14 (LEX 1710349) Sąd Najwyższy wskazał, iż w stażu emerytalnym uwzględnia się - jako okresy składkowe - nie okresy jakiegokolwiek pracy w gospodarstwie rolnym, lecz tylko stałą pracę o istotnym znaczeniu dla prowadzonej działalności rolniczej. O stałości pracy w gospodarstwie rolnym decyduje zatem gotowość do świadczenia jej na rzecz osoby bliskiej w wymiarze czasu stosownym do zakładanego przez rolnika prawidłowego funkcjonowania tego gospodarstwa zgodnie z jego strukturą, przy uwzględnieniu jego obszaru, liczby pracujących w nim osób oraz sprzętu rolniczego. W ocenie Sądu w spornym okresie czasu wnioskodawca był domownikiem rolnika w rozumieniu przepisów powyżej cytowanej ustawy.

W wyroku z dnia 25 maja 2015 roku jaki zapadł w sprawie o sygn. akt III AUa 1004/14 (LEX nr 1747272) Sąd Apelacyjny w Łodzi wskazał, iż dla uznania pracy w gospodarstwie rolnym, jako okresu uzupełniającego w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, znaczenie ma stałość wykonywania pracy w gospodarstwie, przy czym nie musi to oznaczać codziennego wykonywania czynności rolniczych, lecz gotowość (dyspozycyjność) do podjęcia pracy rolniczej, z czym wiąże się też wymóg zamieszkiwania osoby bliskiej rolnikowi co najmniej w pobliżu gospodarstwa rolnego. Tym kryteriom zazwyczaj odpowiada praca domownika rolnika, który świadczy określone prace stale (codziennie) w wymiarze nie mniejszym niż połowa etatu. Pogląd ten w pełni podziela Sąd orzekający.

W tym miejscu należy odnieść się do zarzutu organu rentowego, iż w spornym okresie czasu wnioskodawca nie mieszkał z ciotką J. G. ale w gospodarstwie rodziców pod numerem 17. Jak wynika z ustaleń Sądu – dokumentów i zeznań świadków, we wsi T. miała miejsce reorganizacja numerów posesji. Wnioskodawca od urodzenia zamieszkiwał pod tym samym adresem (...), który dotyczył jego rodziców. Obecnie nieruchomość ta jest oznaczona nr 17. Nie może umknąć uwadze okoliczność, iż gospodarstwo rolne, które po dziadku wnioskodawcy przejęła jego ciotka J. G.

mieściło się pod adresem (...). Na jednej posesji znajdowały się dwa domy mieszkalne przy jednym podwórku. Należały one po śmierci dziadka do ciotki wnioskodawcy i jego rodziców. Domy te sąsiadowały ze sobą. W spornym okresie czasu wnioskodawca zamieszkiwał z ciotką ale z uwagi na bliskość obu domów miał stały i nieskrępowany kontakt z rodzicami. Podnieść należy, iż w rozumieniu cytowanych powyżej przepisów za osobę bliską rolnikowi rozumie się taką, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie i stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Mając powyższe na uwadze Sąd przyjął, iż wnioskodawca udowodnił okoliczność wykonywania przez siebie pracy w gospodarstwie rolnym w spornym okresie czasu, zgodnie z wymogiem art. 10.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a tym samym wykazał 25 lat łącznego stażu ubezpieczeniowego.

Zgodnie z treścią przepisu art. 129.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wiek 60 lat wnioskodawca ukończył w dniu 7 listopada 2015 roku a wniosek o świadczenie został złożony w dniu 17 listopada 2015 roku. Tak więc emerytura będzie przysługiwać wnioskodawcy od dnia powstania prawa czyli od 7 listopada 2015 roku.

W oparciu o treść przepisu art. 98 K.p.c. w zw. z §9.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800) Sąd obciążył organ rentowy obowiązkiem zwrotu wnioskodawcy kosztów zastępstwa procesowego